

Vrinners landsby – historie.

Middelalderen.

Stednavnet Vrinners eller Vrinders nævnes i 1486 som Wrindes og 1501 som Wrynesby. Navnet stammer sandsynligvis fra ordet wrand, hvis grundbetydning antages at være "vråde eller sno". Betegnelsen menes at henvise til Vrinners Hoved, som blev betegnet "Det vredne næs".

Man ved ikke så meget om Vrinners i middelalderen, men indtil slutningen af 1600- tallet lå der en landsby ude ved næsset syd for det nuværende Vrinners og tæt ved den gamle herregård Rolsøgård, der kan føre sin historie tilbage til 1328.

Landsbyen Rolsø bestod af 8 gårde og 2 huse samt en annekspræstegård. Den 11.maj 1695 fik ejeren af Rolsøgård tilladelse til at nedlægge landsbyen med det formål at sammenlægge landsbyens jorde med Rolsøgårds. Se mere på: http://www.mols-helgenaes.dk/rolso_1.html

Det er nærliggende at antage, at Vrinners enten opstod som følge af Rolsø's nedlæggelse eller fik sit antal af gårde og indbyggere kraftigt forøget i denne forbindelse.

Den ældste del af Vrinners kan man finde omkring den nuværende Havvej. På et kort fra 1875 kan man se, at der findes 9 gårde omkring den daværende bygade. Middelalderens Vrinners havde to nabolandsbyer. Nordøst for Vrinners lå landsbyen Skovgårde, og sydøst for Vrinners, lå landsbyen Andrup. Disse to landsbyer er i dag vokset sammen med Vrinners.

Bykort over landsbyerne Vrinners, Skovgårde og Andrup – 1875.

Vrinners efter landboreformerne.

I 1780'erne og 1790'erne fejdede de store landboreformer over Danmark. Dyrkningsfællesskabet blev ophævet, og markerne blev udskiftet, d.v.s. de samledes omkring de enkelte gårde. Der blev desuden mulighed for at købe fæstegårde fri af godset, så de overgik til selveje.

Vrinners blev udskiftet i 1790 i en såkaldt stjerneudskiftning, hvor lodderne blev udlagt som lange kileformede strimler fra by til markskel. Udover disse generelle oplysninger findes der ikke mange skriftlige kilder, der beretter om udskiftningen i Vrinners.

Nyere historie

Vrinners er præget af en kontinuerlig byvækst gennem forrige århundreder med huse fra næsten alle årtier. Landsbyen voksede i sidste halvdel af 1800-tallet ud langs det, der i dag er Møllebakken, Vrinners Bygade og Vestre Molsvej. Vrinners, Andrup og Skovgårde kan derfor i dag nærmest betegnes som et sammenhængende bysamfund.

Op gennem 1800-tallet ophævedes mange af enevældens restriktioner for fri handel og erhvervsvirksomhed.

Der har altid været håndværkere på landet, men lovgivningen tillod tidligere kun de fag, der var nødvendige for bonden. Først med næringsloven af 1857 blev købstædernes eneret på næsten al handel og håndværk ophævet.

I Vrinners har alle andelstidens og foreningstidens fællesfunktioner været repræsenteret. Missionshuset bør fremhæves som et fint eksempel på missionshusbyggeri med et stærkt formsprog. Missionshuset blev opført i 1899, og bygningen er inden for de seneste år udvidet mod vest med en tilbygning i samme formsprog.

Missionshuset i Vrinners

Vrinners Kirke

En anden bygning i Vrinners med et stærkt formsprog er kirken. Et år før den middelalderlige sognekirke i Rolsø blev nedrevet, blev der i 1907 opført en ny kirke i Vrinners.

Af andre fællesinstitutioner, der endnu findes i bybilledet, kan nævnes fællesfryseriet opført i 1949 og sognets tidligere fattighus, som var opført i bindingsværk med stråtag.

Af håndværkere og forretninger, som har eller har haft deres virksomhed i Vrinners, kan bl.a. nævnes:

Erhvervsgartneri – på Møllebakken 17 hvor der tidligere har været småsalg til lokale.

Urmager – der har ligget et urmagerværksted på Møllebakken 11, værkstedet er i dag nedlagt.

Skole – byens gamle skole har ligget på Møllebakken 5.

Mejeri – på Vrinners Bygade 45, hvor Arla Food's mejeri ligger i dag, har det lokale mejeri ligget tidligere.

Posthus - mellem Arla Food og Brugsen har der indtil for få år siden ligget et par sammenbyggede huse. I det ene var der indrettet posthus og i det andet blev der drevet en større systue.

Brugs – på Vrinners Bygade 37, er Vrinners brugs beliggende. Den oprindelige brugs var indrettet i bygningen Brugsbakken 4.

Bager – Vrinners bageri var beliggende på Vrinners Bygade 31. Bageriet er nu nedlagt.

Telefoncentral – i ejendommen Vrinners Bygade 33 har der tidligere været telefoncentral.

Mejeriudsalg – Vrinners mejeriudsalg var beliggende i ejendommen Vrinners Bygade 21.

Ishus & Slikbutik – har været indrettet i bygningen Skovgårdevej 1.

Slagter – I bygningen Havvej 2 har der tidligere været slagterforretning.

Blomsterbutik – lå i ejendommen Vrinners Bygade 8. Der har muligvis tidligere været købmand i bygningen.

Købmand – i ejendommen Vrinners Bygade ? har der tidligere været en stor købmandsgård med benzinstander.

Skomager – var indrettet i Vrinners bygade 18.

Smedje – På Vrinners Bygade var smedje med salg af benzin og flaskegas.

Bank – På Vrinners Bygade har der været bank, sandsynligvis var det Landmandsbanken.

Mølle – på Møllebakken 12 har der været en vindmølle, som dog blev revet ned i 1917, da der kom elektricitet til Vrinners.

Kapel – den lille bygning vest for det gamle missionshus på Rolsøgårdvej har givetvis været anvendt som kapel.

Nyere bykort over landsbyen Vrinners

Havvej 12 Vrinners

Havvej 13 Vrinners

Havvej 10 Vrinners

Farligt kryds mellem Havvej og Vrinners Bygade.

Brugsen med benzinstation på Vrinners Bygade.

Sommerhusområde

For enden af Havvej ligger der et sommerhusområde med omkring 60 ejendomme. Sommerhusene er beliggende på Vrinners Strandvej og Lergraven. Der er et fælles vej-laug for området. Stranden er stenet, og der er ved normale vejrforhold lavt vand ud for kysten. Flere storme i det seneste årti har dog forårsaget, at der er kommet havvand op på nogle af de lavest liggende strandgrunde. Mange af de oprindelige sommerhuse er i dag revet ned, og der er bygget mange nye huse i området.

Tekst og billeder sammensat af Elsa Holmer, marts 2020.

Kilde:

Lokalplan nr. 252 for Vrinners. Syddjurs Kommune.

https://www.syddjurs.dk/sites/default/files/PDF/09_lokalplan_252.pdf